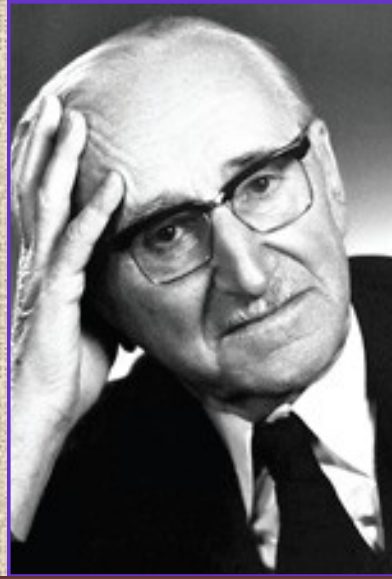

NOBEL EKONOMİ ÖDÜLLERİ

İktisat bilimi alanında dünyanın en prestijli ödülü kabul edilen Nobel İktisat ödülü, İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi tarafından, 1974 yılında Friedrich von Hayek'e verilmiştir. Hayek, bu ödüle "para ve iktisadi dalgalanmalar teorisi ve iktisadi, sosyal ve kurumsal olgular arasındaki karşılıklı bağımlılık konusundaki katkılarından" dolayı layık görülmüştür.

FRIEDRICH VON HAYEK - 1974 NOBEL EKONOMİ ÖDÜLÜ

Yaşam Öyküsü: Hayek 1899 yılında Viyana'da doğdu. Çocukluğu aynı şehirde eğitim ve refah düzeyi yüksek bir aile ortamında geçti. Birinci Dünya Savaşı'nda İtalya'da görev yaptı. Savaş sonrasında Viyana Üniversitesinde hukuk okumaya başladı. 1923 yılında bu üniversiteden politik iktisat alanında doktorasını aldı. Avusturya Okulu'nun temelini atıldığı Viyana Üniversitesi Hayek'in entelektüel gelişiminin ilk durağını oluşturdu. 23 Mart 1992 yılında hayata veda ettiğinde ardında çeşitli dillerde yazılmış ya da daha sonra tercüme edilmiş yüzlerce eser bırakmıştı. Ömrü boyunca piyasa ekonomisinin, devlet müdahalesi ve merkezi planlamaya üstünlüğünü savundu.

Eğitim-Kariyer: Viyana Üniversitesi'nden 1921'de hukuk, 1923 yılında ise siyaset bilimi üzerine 2 sene ara ile 2 doktora almış olan Hayek, 1924'te ABD dönüşünde sosyalizm fikirlerini benimsemek üzereyken Ludwig von Mises'in Sosyalizm kitabından etkilenmiş ve düşüncesini değiştirmiştir. Hayatının bundan sonraki kısmında liberal felsefeyi ekonomi, siyaset felsefesi gibi birçok alanda başarılı bir şekilde savunmuştur. 1922 yılından itibaren Ludwig von Mises'in seminerlerine katılmaya başlayan Hayek, 1927 yılında onun yardımıyla İş Çevrimleri Araştırmaları Enstitüsü'nün (Institute for Business Cycle Research) direktörü oldu. 1929'da ilk kitabı olan Para Teorisi ve Ticari Çevrim (Monetary Theory and Trade Cycle) yayınlandı. 1931 yılında Lionel Robbins tarafından Para Ekonomisi üzerine dört seminer vermek üzere London School of Economics'e davet edildi.

Hobileri: Bisiklet sürmek ve doğada yalnız başına dolaşmak Hayek'in en büyük tutkuları arasındaydı. Psikoloji ve felsefe ise iktisat bilimi dışındaki başlıca ilgi alanlarıydı.

İktisat Bilimine Katkıları: Hayek'in iktisat alanındaki katkılarını iki başlık altında toplamak mümkündür: Piyasa mekanizmasının merkezi planlamaya üstünlüğü ve İş Çevrimleri. Bu iki katkı birbiriyle bağlantılı alanlarda görüşlerinin bir bileşkesiydi. Hayek'e göre bir toplumdaki kurumlar insan tasarımı değil, insan eylemlerinin kendiliğinden ortaya çıkan (spontane) bir sonucudur. Her bir birey bağımsız olarak kendi hedefleri peşinde koşarken kendisinin de dahil olduğu daha büyük bir düzenin, kendisinin bile çok iyi bilmediği, kurallarına uyar. Hayek'e göre insan davranışı rasyonalite ve irrasyonalite ya da bilgi ve cehaletin bir kombinasyonudur. Bilgi ve enformasyon dağınıktır, bir ya da birkaç merkezde toplanamaz. Bu yüzden önceden belirlenmiş bir plana göre kurumların veya davranış kodlarının oluşturulması mümkün değildir. Toplumsal gelişme için olası tek yol evrimci kültürel dinamiklerdir. Evrimci gelişme modelinde bireyler ve sosyal gruplar hatalarına ve başarılarına dayanarak kendileri için en avantajlı kuralları keşfederler. Evrim adil olmayabilir ve 'sosyal adalet' bilimsel ve terminolojik olarak anlamsızdır. Bütün sosyal ve iktisadi kurumlar bilgi ve enformasyondan türetilir. Hayek'in İş Çevrimleri hakkındaki görüşlerinin temelinde Amerika Birleşik Devletleri'nde 1920'li yıllarda yaşanan iktisadi genişleme ve bunu takip eden 1929 krizi üzerine yapılan tartışmalar yer almaktadır. 1920'li yılların başında ABD ekonomisi enflasyona sebep olmaksızın ciddi bir iktisadi genişleme yaşamaktaydı. İktisatçılar bir krizle sonlanmayacak yeni bir sürekli refah artışı dönemine girildiğini düşünüyorlardı. Hayek bu olumlu ortamdaki nadir aykırı seslerden biriydi. Fiyat istikrarının kötüye gidişe karşı bir garanti olmadığını, kredi ve yatırım genişlemesinin sonunda sancılı bir uyarlanmanın yaşanacağını iddia etmekteydi.